

Jarosław Poteralski

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie
Wydział Ekonomii i Pedagogiki w Gryficach
jpoteralski@zpsb.pl

SYSTEMOWE WSPARCIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH DLA OŚWIATY W PERSPEKTYWIE 2014-2020

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie możliwości wsparcia kształtowania kompetencji kluczowych oraz umiejętności niezbędnych do poruszania się na rynku pracy już na poziomie szkoły podstawowej oraz gimnazjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem środków z Regionalnych Programów Operacyjnych w perspektywie 2014-2020. Temem artykułu są wyniki badań przeprowadzonych wśród nauczycieli oraz rodziców uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach na terenie Gminy Gryfice w województwie zachodniopomorskim, dotyczących kompetencji kluczowych posiadanych przez uczniów oraz nauczycieli.

Słowa kluczowe: kompetencje kluczowe, fundusze strukturalne UE, system oświaty, rynek pracy.

Wprowadzenie

Kompetencje kluczowe oraz umiejętności niezbędne do poruszania się na rynku pracy od lat stanowią przedmiot zainteresowania podmiotów zaangażowanych w szeroko rozumiane dopasowywanie obecnych i przyszłych kadr do potrzeb rynku pracy, a co za tym idzie, do potrzeb gospodarki. Szczególny nacisk kładziony jest zwykle na system kształcenia na poziomie wyższym lub średnim, ten, który poprzedza wejście młodego człowieka na rynek pracy [Jeruszka, 2016; Juchnowicz, 2014]. Kwestie związane z kompetencjami kluczowymi oraz dopasowywaniem się do potrzeb rynku pracy często przywoływane są również w kontekście idei LLL – uczenia się przez całe życie [Włodarczyk, 2015].

Przedsięwzięcia sprzyjające podnoszeniu kompetencji kluczowych osób dorosłych w Polsce były również przedmiotem wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w latach 2007-2013 [Abelite i in., 2012; Korpysa, 2013].

W obecnej perspektywie budżetowej UE, w szczególności w kontekście środków z EFS, obszarem wsparcia jest kształtowanie kompetencji kluczowych już na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych, które odbywać się mają za pomocą zarówno Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, jak również Regionalnych Programów Operacyjnych na poziomie województw.

Celem artykułu jest wskazanie możliwości wsparcia kompetencji kluczowych oraz umiejętności niezbędnych do poruszania się na rynku pracy już na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjalnej ze środków EFS w latach 2014-2020, ze szczególnym uwzględnieniem Regionalnych Programów Operacyjnych.

Tłem artykułu są wyniki badań, przeprowadzonych wśród nauczycieli oraz rodziców uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych na terenie Gminy Gryfice w województwie zachodniopomorskim. Badania dotyczyły kompetencji kluczowych posiadanych przez uczniów oraz nauczycieli.

1. Kompetencje kluczowe dla oświaty w perspektywie 2014-2020

1.1. Dokumenty programowe na poziomie krajowym

Najważniejszym dokumentem na poziomie krajowym, warunkującym wykorzystanie środków z funduszy strukturalnych UE w latach 2014-2020, jest Umowa Partnerstwa, będąca przedmiotem negocjacji między stroną Polską a Komisją Europejską¹. W dokumencie zawarto analizę najważniejszych obszarów planowanych do wsparcia w perspektywie finansowej UE 2014-2020, w tym również obszary z zakresu oddziaływania EFS. Z Umowy Partnerstwa wyłaniają się również programy operacyjne, w ramach których znalazł się jednofunduszowy PO WER² oraz dwufunduszowe Regionalne Programy Operacyjne.

W Umowie Partnerstwa kwestie związane z tematyką niniejszego opracowania zostały sformułowane w postaci 10. celu tematycznego, zatytułowanego: „Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie” [Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa, 2015, s. 142].

¹ Pełna nazwa dokumentu to „Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa”.

² Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój.

W Umowie Partnerstwa stwierdzono, że podnoszenie poziomu umiejętności i kwalifikacji, poprawa dostępności form uczenia się przez całe życie oraz lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy pozostają najważniejszymi wyzwaniami dla Polski. Z kolei jakość kapitału ludzkiego i społecznego, w tym lepsze kompetencje, mają stanowić podstawę inteligentnego, zrównoważonego i opartego na spójności społecznej wzrostu jako priorytetu strategii Europa 2020. W myśl dokumentów strategicznych edukacja ma odgrywać kluczową rolę w procesie kształtowania jakości kapitału ludzkiego i społecznego, a jej wzmocnienie ma być przedmiotem wsparcia z Funduszy Europejskich w latach 2014-2020, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym [Umowa Partnerstwa, s. 142].

Tabela 1. Interwencje na rzecz podnoszenia kompetencji kadr gospodarki w ramach Umowy Partnerstwa

Cele szczegółowe*	Charakter interwencji
Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności z potrzebami rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój współpracy szkół, placówek oświatowych i szkół wyższych z ich otoczeniem, zwłaszcza z pracodawcami – doskonalenie modelu kształcenia zawodowego oraz promocja kształcenia zawodowego, – wzrost liczby studentów w dziedzinach i obszarach istotnych dla gospodarki zdefiniowanych na podstawie analiz i ewaluacji, – wdrożenie Krajowego Systemu Kwalifikacji, – wzrost uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu oraz poprawa jakości kształcenia osób dorosłych
Lepszy dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych dostarczanych na rzecz grup o specjalnych potrzebach	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost udziału uczniów osiągających najwyższe wyniki edukacyjne – wzrost liczby dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych objętych wsparciem na danym etapie edukacji – zwiększenie odsetka dzieci (3-4 lat) korzystających z edukacji przedszkolnej
Poprawa jakości kształcenia (w tym poprawa dostępności, efektywności i innowacyjności edukacji)	<ul style="list-style-type: none"> – doskonalenie programów kształcenia na wszystkich etapach edukacji – poprawa warunków kształcenia, w szczególności w szkołach i uczelniach – poprawa jakości kadry pedagogicznej, akademickiej oraz kadr wspierających i organizujących proces nauczania – poprawa systemu zarządzania edukacją i szkolnictwem wyższym

* cele szczegółowe wyodrębnione w ramach 10. celu tematycznego

Źródło: Na podstawie: [Umowa Partnerstwa, 2015, s. 143].

Od lat w kwestiach związanych z kapitałem ludzkim akcentuje się problemy niedostosowania systemu edukacji do potrzeb rynku pracy. W dokumentach strategicznych, kształtujących politykę spójności UE na lata 2014-2020, rozwiązywaniu tych problemów ma służyć m.in. podwyższanie kompetencji miękkich, ścisłych oraz praktycznych młodych ludzi, a także wprowadzanie systemu do-

radztwa zawodowego oraz dokonywanie zmian strukturalnych w systemie edukacji. Szczególne znaczenie przypisywane jest odpowiedniemu kształtowaniu tzw. kompetencji kluczowych. Zasadniczym celem interwencji służących zmniejszeniu niedostosowania edukacji do potrzeb rynku pracy jest zwiększanie zdolności systemu edukacji do kształtowania odpowiednich kompetencji, z uwzględnieniem umiejętności interpersonalnych i społecznych, których niedobór jest silnie odczuwany na rynku pracy oraz kluczowych kompetencji, których nierównomierny rozkład w populacji uczniów, studentów i dorosłych przesądza obecnie o niskim uczestnictwie dorosłych Polaków w uczeniu się. W tabeli 1 przedstawiono najważniejsze założenia dotyczące interwencji sprzyjających podnoszeniu kompetencji kadr dla gospodarki w ramach 10. celu tematycznego [Umowa Partnerstwa, s. 142-143].

Jednym z trzech filarów interwencji na rzecz podnoszenia jakości kadr dla gospodarki ma być poprawa jakości kształcenia, realizowana poprzez doskonalenie programów kształcenia, warunków kształcenia, ale również poprawa jakości kadr nauczycielskich i pedagogicznych oraz poprawa systemu zarządzania edukacją.

Jak wynika z Umowy Partnerstwa, jednym z elementów podnoszenia jakości kadry pedagogicznej będzie doskonalenie umiejętności nauczycieli, m.in. w obszarze kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji, a także zapewnienie narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia [Umowa Partnerstwa, s. 144].

1.2. Kształtowanie kompetencji kluczowych na poziomie regionalnym

Realizacja celów zapisanych w dokumentach programowych, warunkujących wykorzystanie środków z funduszy strukturalnych w latach 2014-2020 na poziomie krajowym, ma również swoje odzwierciedlenie w interwencjach przewidzianych do realizacji na poziomie regionalnym. W szczególności temu właśnie celowi mają służyć Regionalne Programy Operacyjne, wdrażane i realizowane na poziomie województw. Mają one, jak już wcześniej wspomniano, charakter dwufunduszowy i zmierzają do wsparcia zarówno obszarów będących domeną interwencji EFS, jak i EFRR. Ze względu na fakt, iż wszystkie programy realizowane są na podstawie tych samych wytycznych i uwarunkowań prawnych, w dalszej części opracowania szczegółowej analizie zostanie poddany

wybrany program, a mianowicie Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020³.

W ramach RPO WZ kwestie związane z dopasowywaniem kompetencji kadr gospodarki do potrzeb rynku pracy wspierane będą w ramach Osi Priorytetowej VIII: Edukacja. Wśród jej założeń znalazła się realizacja celu szczegółowego, służącego doskonaleniu kluczowych kompetencji uczniów w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych, języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych, kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej oraz rozwój systemu indywidualnej pracy z uczniami, prowadzące do wzmocnienia ich zdolności do przyszłego zatrudnienia [Regionalny Program..., 2015, s. 204].

Dokument również jednoznacznie wskazuje, jak należy rozumieć kompetencje kluczowe oraz które w szczególności będą przedmiotem wsparcia. Zwraca się uwagę, że kluczowe kompetencje odgrywają szczególną rolę w życiu każdego człowieka, zarówno w procesie uczenia się, aktywności społecznej, jak i zawodowej. W procesie kształcenia istotnego znaczenia nabierają wiedza formalna oraz umiejętność wykorzystania jej w praktyce do podejmowania i rozwiązywania problemów, umiejętność komunikacji międzyludzkiej, gotowość do współpracy i wymiany wiedzy, elastycznego funkcjonowania na rynku pracy. Wskazując na kompetencje kluczowe oraz umiejętności niezbędne na rynku pracy, powołano się na Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie⁴. Należą do nich w szczególności:

- porozumiewanie się w językach obcych,
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne,
- inicjatywność i przedsiębiorczość [Regionalny Program..., 2015, s. 204].

Uszczegółowienie celów przedstawionych w RPO WZ oraz przełożenie ich na propozycje konkretnych typów przedsięwzięć do wsparcia zawiera SOOP RPO WZ. W ramach poszczególnych Osi Priorytetowych wyróżniono w nim tzw. działania, które odpowiadają konkretnemu obszarowi wsparcia w ramach programu operacyjnego. W przypadku kompetencji kluczowych dla szkół pod-

³ Przedmiotem analizy będą dwa podstawowe dokumenty: Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (RPO WZ) oraz Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (SOOP RPO WZ).

⁴ 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r.

stawowych i gimnazjalnych wyodrębniono działanie 8.2. pt. „Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym”. W ramach tego działania przewidziano następujące typy projektów⁵:

- kształcenie u uczniów i słuchaczy kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności na rynku pracy,
- doskonalenie umiejętności oraz kompetencji zawodowych nauczycieli, prowadzących kształcenie w zakresie stosowania metod i form organizacyjnych, sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów kompetencji kluczowych, niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności,
- indywidualizację pracy z uczniem ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym ucznia młodszego oraz wsparcie uczniów zagrożonych przedwczesnym zakończeniem nauki szkolnej,
- tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu,
- korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) [Szczegółowy Opis..., 2016, 394-397].

2. Poziom kompetencji kluczowych w szkołach – wyniki badań ankietowych

W celu przygotowania przedsięwzięć, mających wspierać konkretne kompetencje kluczowe w poszczególnych jednostkach edukacyjnych, niezbędne jest przeanalizowanie, jaki jest ich poziom reprezentowany przez uczniów oraz jakie oczekiwania w tym zakresie artykułują zarówno nauczyciele, jak i rodzice dzieci uczących się w poszczególnych typach szkół.

Poniżej zostaną przedstawione wyniki badania ankietowego, realizowanego w miesiącach maj-czerwiec 2016 r. w szkołach podstawowych oraz gimnazjalnych, mieszczących się na terenie Gminy Gryfice w województwie zachodniopomorskim. Badanie zostało przygotowane i zrealizowane przez zespół Wydziału Ekonomii i Pedagogiki Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Gryficach. W badaniu wzięło udział 84 nauczycieli oraz 156 rodziców uczniów. W grupie nauczycieli 59 osób reprezentowało szkoły podstawowe, pozostałe 25 osób było przedstawicielami kadry pedagogicznej gimnazjów⁶. W badaniu posłużono się papierowymi kwestionariuszami ankietowymi, które zawierały pytania zamknięte z kafeterią odpowiedzi, pytania otwarte oraz pytania skalowalne. Dobór bada-

⁵ Dla każdego typu projektu zaproponowano szereg szczegółowych rodzajów projektów [Szczegółowy Opis..., 2015, s. 394-397].

⁶ Wyniki badań nie mają charakteru reprezentatywnego.

nych miał charakter przypadkowy. Badanie dotyczyło kształcenia u uczniów kompetencji kluczowych oraz innych umiejętności przydatnych w dorosłym życiu, a jego zasadniczym celem było ustalenie aktualnego stanu potrzeb uczniów, nauczycieli oraz rodziców w tym zakresie.

W pierwszej kolejności zapytano badanych o to, które kompetencje kluczowe są w ich opinii najważniejsze i najbardziej przydatne. Wyniki zostały przedstawione w tab. 2.

Tabela 2. Najważniejsze i najbardziej przydatne kompetencje kluczowe uczniów w opinii nauczycieli i rodziców

Kompetencja	Udział procentowy odpowiedzi*	
	Nauczyciele	Rodzice
Porozumiewanie się w języku ojczystym	57,1%	41,0%
Porozumiewanie się w języku obcym	51,2%	43,6%
Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne	28,6%	33,3%
Kompetencje informatyczne	14,3%	12,8%
Umiejętność uczenia się	58,3%	56,4%
Inicjatywność i przedsiębiorczość	48,8%	41,0%
Kompetencje społeczne i obywatelskie	28,6%	44,9%
Świadomość i ekspresja kulturalna	11,9%	19,2%

* ankietowani wskazywali na maksymalnie 3 kompetencje

Źródło: Na podstawie wyników badania.

Na podstawie rozkładu odpowiedzi, udzielanych zarówno przez nauczycieli, jak i rodziców, można zauważyć, że obie grupy za najważniejszą kompetencję uznały umiejętność uczenia się. W przypadku nauczycieli wskazywało na nią ok. 58% badanych, dla rodziców odsetek ten wynosił ok. 56%. Jeżeli natomiast chodzi o kolejne kompetencje, zauważono nieznaczne różnice pomiędzy wskazaniami nauczycieli i rodziców. W przypadku nauczycieli dwoma kolejnymi, z uwagi na ich ważność, kompetencjami były: porozumiewanie się w języku ojczystym oraz porozumiewanie się w języku obcym. Rodzice z kolei jako drugą, co do ważności kompetencję kluczową wskazali kompetencje społeczne i obywatelskie, jako trzecią – porozumiewanie się w języku obcym. Należy jednak zauważyć, że nauczyciele byli grupą bardziej jednomyślną. Trzy najważniejsze kompetencje miały powyżej 50% wskazań każda, w przypadku rodziców – jedynie pierwsza z nich.

Oprócz wskazania wagi, jaką w opinii badanych odgrywają poszczególne kompetencje kluczowe, przedmiotem badania była również opinia na temat, w jakim stopniu są one opanowane przez uczniów. Odpowiedzi zarówno nauczycieli, jak i rodziców zostały przedstawione w tab. 3.

Tabela 3. Stopień opanowania przez uczniów wybranych kompetencji w opinii nauczycieli oraz rodziców

Kompetencja	Średnia ocena*	
	N**	R**
Kompetencje informatyczne	3,31	3,94
Umiejętność uczenia się	3,00	3,74
Kompetencje społeczne (prawidłowa ocena sytuacji społecznych, wrażliwość społeczna, rozwiązywanie problemów interpersonalnych, umiejętności komunikacyjne)	3,30	4,10
Inicjatywność i przedsiębiorczość	2,93	3,59
Świadomość i ekspresja kulturalna	3,01	3,95

* przy ocenie posłużono się skalą od 1 do 5

** N- nauczyciele, R- rodzice

Źródło: Na podstawie wyników badania.

Nauczyciele najwyżej wśród swoich uczniów ocenili kompetencje społeczne oraz informatyczne, najniżej z kolei inicjatywność i przedsiębiorczość. W przypadku ocen rodziców można zauważyć, że wszystkie kompetencje swoich dzieci ocenili oni wyżej niż przedstawiciele kadry pedagogicznej. Rodzice najwyżej ocenili kompetencje społeczne dzieci, kompetencje informatyczne oraz świadomość i ekspresję kulturalną.

W dalszej kolejności warto przytoczyć, w jakim stopniu nauczyciele potwierdzali pewne tezy związane z samym procesem nauczania kompetencji kluczowych. Może mieć to istotne znaczenie przy planowaniu przedsięwzięć, których celem jest podnoszenie tych kwalifikacji. Istotny w tym względzie jest nie tylko techniczny przebieg samego procesu, ale również odpowiednie nastawienie do niego jego uczestników. W tabeli 4 przedstawiono, jak nauczyciele odnosili się do pewnych tez związanych z kształtowaniem kompetencji kluczowych.

Tabela 4. Stosunek do nauczania kompetencji kluczowych

Stwierdzenie	Średnia ocena*
Skupianie się na kompetencjach kluczowych może prowadzić do braku czasu na nauczenie się rzeczy potrzebnych na egzaminie końcowym	2,68
Rozwijanie kompetencji kluczowych jest ważne, by pomóc uczniom odnieść sukces w nauce i w życiu	4,30
Nie jest możliwe, by w odpowiedni sposób nauczyć i ocenić kompetencje kluczowe	2,61
Istnieje konieczność nauczania kompetencji kluczowych w szkole, nawet jeśli nie jest to łatwe	3,87

* przy ocenie posłużono się skalą od 1 do 5

Źródło: Na podstawie wyników badania.

Nauczyciele potwierdzili, że w pełni uświadamiają sobie konieczność rozwijania kompetencji kluczowych, ponadto traktują to jako jeden z warunków mających pomóc uczniom w odniesieniu sukcesu, zarówno w nauce, jak i życiu.

Ta teza uzyskała średnią ocen na poziomie 4,3. Dodatkowo nauczyciele są świadomi faktu, że niezbędne jest nauczanie kompetencji w szkole, nawet pomimo tego, że proces ten nie będzie łatwy. Optymizmem napawa również fakt, że w zdecydowanie mniejszym stopniu nauczyciele zgodzili się ze stwierdzeniami, że odpowiednia diagnoza oraz nauczanie kompetencji w szkole jest niemożliwe. W relatywnie niewielkim stopniu nauczyciele zgodzili się również z opinią, jakoby nauczanie kompetencji kluczowych ograniczało nauczanie materii niezbędnej później na egzaminie (zawartość merytoryczna poszczególnych przedmiotów nauczanych w szkole).

Ostatnim elementem badania przeprowadzonego wśród nauczycieli były działania, sprzyjające rozwojowi kształcenia kompetencji kluczowych w szkole. W tabeli 5 przedstawiono, jak nauczyciele oceniali ich znaczenie dla kształcenia kompetencji kluczowych.

Tabela 5. Działania ułatwiające rozwój kształcenia kompetencji kluczowych w szkole w opinii nauczycieli

Działanie	Udział procentowy odpowiedzi*
Jawne uwzględnianie celów kształcenia zakresie kompetencji kluczowych w planie rozwoju szkoły	33,3%
Doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie metod nauczania i ewaluacji kształcenia kompetencji kluczowych	54,8%
Konsultowanie procesu nauczania kompetencji kluczowych z innymi nauczycielami, metodykami, ekspertami, przedstawicielami władz i innych instytucji	32,1%
Ulepszenie środowiska nauczania w szkole i poza nią (wyposażenie szkół – sprzęt komputerowy, narzędzia i pomoce dydaktyczne, organizacja zajęć itp.)	75,0%
Budowanie kontaktów nieformalnych, rozwój współpracy między nauczycielami jako drogi doskonalenia zawodowego	17,9%
Organizowanie sieci współpracy angażujących rodziny uczniów i innych zainteresowanych członków społeczności	38,1%
Organizacja szkoleń z zakresu technologii informatyczno-komunikacyjnych dla nauczycieli, rodziców i uczniów	13,1%
Zlecenie ewaluacji jednostce zewnętrznej celem opracowania strategii, programu i metod nauczania uwzględniających kompetencje kluczowe	2,4%

* ankietowani wskazywali na maksymalnie 3 odpowiedzi

Źródło: Na podstawie wyników badania.

Za najważniejsze działanie, które sprzyjałoby lepszemu kształtowaniu kompetencji kluczowych wśród uczniów, nauczyciele uznali ulepszenie środowiska nauczania w szkole i poza nią, ze szczególnym wskazaniem na wyposażenie oraz pomoce dydaktyczne. To właśnie działanie zostało wskazane przez 75% nauczycieli. Drugi czynnik w rankingu wskazywany był przez niespełna 55% badanych. W tym przypadku nauczyciele wskazywali na doskonalenie ich wła-

snych kompetencji w zakresie metod nauczania i ewaluacji kształcenia kompetencji kluczowych. Nauczyciele docenili również znaczenie budowania sieci współpracy angażujących rodziny uczniów oraz innych interesariuszy, jawne uwzględnianie celów kształcenia kompetencji kluczowych w planach rozwoju szkoły oraz korzystanie z konsultacji z ekspertami, władzami itp. Niezwykle interesujący jest fakt, że nauczyciele chcą aktywnie uczestniczyć i brać odpowiedzialność za proces kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Potwierdzeniem wydaje się tutaj znikoma akceptacja dla zlecenia ewaluacji jednostkom zewnętrznym, które miałyby opracowywać strategie, programy i metody nauczania, uwzględniające kompetencje kluczowe.

Podsumowanie

Kompetencje kluczowe, mające tak istotne znaczenie dla powodzenia człowieka w procesie edukacji, jak również w późniejszym życiu zawodowym, powinny być kształtowane od najmłodszych lat, bezwzględnie już na etapie szkoły podstawowej. Wymaga to z jednej strony systemowego wsparcia ze strony instytucji zaangażowanych w rozwój oświaty i edukacji, jak również wszystkich stron zainteresowanych pozyskaniem kadr o odpowiedniej strukturze i poziomie kwalifikacji. Wsparciem finansowym w tym zakresie służą środki z EFS, wykorzystywane w ramach PO WER oraz Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014-2020.

Wsparcie systemowe kształtowania kwalifikacji kluczowych jest możliwe dzięki realizacji przemyślanych i osadzonych w realiach konkretnych jednostek samorządu terytorialnego inicjatyw oraz projektów, do których niezbędne jest zaangażowanie organów założycielskich, nauczycieli, rodziców i wreszcie samych uczniów.

Zarówno nauczyciele, jak i rodzice dzieci uczęszczających do szkół podstawowych oraz gimnazjów są zasadniczo zgodni, co do wskazywania na znaczenie kompetencji kluczowych dla sukcesu edukacyjnego i zawodowego młodych ludzi.

Literatura

Abelita M., Baran P., Dębińska K., Łuc A. (2012), *Kompetencje kluczowe uczniów gimnazjum*, Wydawnictwo Zapol, Szczecin.

Jeruszka U. (2016), *Kompetencje. Aspekty teoretyczne i praktyczne*, Difin, Warszawa.

- Juchnowicz M. (red.) (2014), *Zarządzanie kapitałem ludzkim. Procesy – narzędzia – aplikacje*, PWE, Warszawa.
- Korpysa J. (red.) (2013), *Kształtowanie postaw przedsiębiorczych w szkołach ponadgimnazjalnych*, Wydawnictwo Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie, Szczecin.
- Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020. Umowa Partnerstwa* (2015), Ministerstwo Rozwoju, Warszawa.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020* (2015), Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin.
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020. Pomorze Zachodnie. Perspektywa 2020, wersja 11.1* (2016), Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin.
- Włodarczyk K. (2015), *E-learning jako element lifelong learning. Przykład społeczeństwa polskiego*, „Studia i Prace WNEiZ”, nr 39, t. 3, Zeszyty Naukowe nr 849, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin, s. 397-409.

SYSTEM SUPPORT FOR KEY COMPETENCES IN EDUCATION IN THE PERIOD 2014-2020

Summary: The article is aimed at presenting the necessity and possibility of supporting the development of key competences and skills essential for being successful on the labour market as soon as at primary and lower secondary education levels. Special attention is paid to funds from Regional Operational Programmes for the period 2014-2020. Against that general background, the author presents the results of survey on key competences developed by students and teachers, and conducted among teachers and parents of students attending primary and lower secondary schools in the Municipality of Gryfice located in West Pomeranian voivodeship.

Keywords: key competences, labour market, education system.